

Nr 83.

Ankom till riksdagens kansli den 12 april 1935 kl. 11 f. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om tillgodoseende av statens lokalbehov genom förvärv av fastigheter i Stockholm.

(4:e avd.)

I en inom första kammaren av herr *O. A. Ernfors* väckt motion, nr 131, har hemställts, att riksdagen ville i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att då tillfälle erbjödes till förvärvande av välbelägna fastigheter i Stockholm, vilka kunna för statens räkning lämpligen utnyttjas, Kungl. Maj:t ville träffa anstalter för förvärvande av sådana fastigheter.

I sitt år 1925 avgivna betänkande (Statens offentliga utredningar 1925: 15) redogjorde statens byggnadsakkunniga för staten tillhöriga fastigheter i huvudstaden. Under erinran att uppgjorda liggare upptog staten tillhöriga fastigheter i Stockholm och dess omedelbara närhet med en sammanlagd areal av 30,205,442 kvm. och med ett år 1920 uppgivet taxeringsvärde av 184,177,027 kronor, anförde de sakkunniga följande:

Denna senare summa måste anses ligga icke oväsentligt under fastigheternas verkliga värde. Särskilt påtaglig är undervärderingen av de större monumentalbyggnaderna och de kungl. lustslotten. För större delen av Djurgården finnes intet värde angivet. Enligt Djurgårdssakkunnigas beräkning skulle enbart den del av Djurgården, som av dem ansågs lämplig till stad med slutet byggnadsätt, upptaga en yta av 2,747,600 kvm., vid försäljning lämna statsverket en nettobehållning av 137,380,000 kronor. Kungsträdgården är taxerad till endast 220,000 kronor samt Kungl. biblioteket och Humlegården tillsammans till 500,000 kronor; däremot är Bellevue upptaget till ett värde av 3,000,000 kronor, vilket allt vittnar om brist på ordning och konsekvens vid bokförandet av statens fastigheter, ett förhållande som vi få anledning att längre fram närmare beröra.

Nämnda tre fastigheter, Kungsträdgården, Humlegården och Bellevue hava det gemensamt, att de, ehuru visserligen icke helt obebyggda, till sina huvudsakliga delar äro tills vidare upplättna till allmänt begagnande, oaktat de icke i stadsplanen fastställts såsom torg eller allmän plats. De bibehålla sålunda alltså sin karaktär av byggnadsmark, vilket innebär, att de av statsverket kunna helt eller delvis bebyggas utan stadens medgivande till ändring av stadsplanen. Detsamma torde vara förhållandet på Norrmalm bland annat även med Lantmäteribacken och markkrensor utmed Tekniska skolans och Nya elementarskolans gatufasader ävensom med betydande delar av till trafik upplåten mark på Riddarholmen, såsom c:a 71 % av den för Gamla kungshuset och Kammarrättens hus gemensamma tomten nr 6 kv. Riddarholmen, vissa delar av Arkivgatan, gränden utefter Rosenhaneska palatsets östra sida ävensom den gamla Geijerska tomtdelen öster om Riddarholmskyrkans kor utefter järnvägen.

Däremot torde icke utan ändring av stadsplanen kunna bebyggas den mark, vartill staten, enligt Riksarkivets utredning, visserligen måste anses vara ägare, men vilken ingår i gata eller allmän plats enligt fastställd stadsplan eller stadsplan, som »av ålder består», såsom exempelvis vissa delar av Arkiv- och Tryckerigatorna samt Kungsträdgårdsgatan mellan Hamngatan och Arsenalsgatan.

Såsom allmänna önskemål beträffande statens byggnadsverksamhet framhöllo de sakkunniga

att statens nybyggnadsverksamhet inskränktes till det minsta möjliga,

att åtskilliga Kronan tillhöriga tomter bättre tillgodogjordes,

att förhyrning av lokaler i enskilda fastigheter så småningom avvecklades,

att i samma hus eller i varandras närhet sammanfördes sådana verk och institutioner, som av en eller annan anledning kunna anses samhörande eller som hava fördel av att vara placerade nära varandra,

att ämbetsverken förlades i stadens centralare delar,

att på Riddarholmen bibehölles riksarkivet och de kamerala verken.

I anslutning härtill framkastade de sakkunniga tanken på att, för beredande av plats åt ämbetsverken i stadens centralare delar, staten borde förvärva centralt och ur affärssynpunkt väl belägna egendomar, i vilka hela bottenvåningen jämte överbyggda gårdar kunde uthyras till affärslokaler, hellre än att för ämbetsbyggnader använda mera periferiskt belägna, staten tillhöriga tomter. Härvid borde i första rummet förvärfvas fastigheter, belägna i kvarter, där staten redan förut är tomtägare, såsom i kv. Fyrmörsaren (gymnastiska centralinstitutet), Lejonet (Arvfurstens palats) och Rosenbad.

De sakkunniga framhöllo emellertid också att nybyggnadsbehovet i avsevärd mån kompenseras genom evakuerade värdefulla tomter och byggnader i centralare stadsdelar såsom exempelvis sådana fastigheter vilka för det dåvarande upptoges av garnisonssjukhuset, karolinska institutet, tekniska högskolans gamla fastighet vid Drottninggatan o. s. v.

Utskottet. Till stöd för sin framställning om ytterligare statliga nyförvärv av centralt belägna Stockholmsfastigheter har motionären åberopat den utökning av statens verksamhet som alltjämt påginge.

I anledning härav vill utskottet erinra om de åtgärder, som på senare tid vidtagits för tillgodoseende av ökade behov av tjänstelokaler. Bland skedda förvärv och utförda om- eller nybyggnader märkas Rosenbadsfastigheterna, försvarsdepartementets fastighet vid Storkyrkobrinken, den stora ämbetsverksfastigheten Hantverkargatan 29, kontrollstyrelsens hus vid Svartmangatan, riksförsäkringsanstaltens hus vid Adolf Fredriks kyrka samt fastigheten Myntgatan 4, där en del av nya kanslihuset redan är uppfört. Härtill komma vattenfallsstyrelsens fastighet vid Karduanmakargatan, telegrafverksfastigheten vid Brunkebergstorg och postverkets år 1929 inköpta stora fastighet vid Malmtorgsgatan. Att staten jämväl i övrigt förfogar över ett ansevärt fastighets- och tomtbestånd inom Stockholms centrum framgår av statens byggnads-sakkunnigas betänkande. I den mån vissa där angivna tomtområdens bebyg-

gelse anses böra undvikas bör dock deras innehav öppna möjlighet till förvärv av annan lämplig tomtmark genom byte eller på annat sätt.

Efter finans- och handelsdepartementens inflyttning i nya kanslihuset bliva deras nuvarande lokaler vid Storkyrkobrinken, respektive i Rosenbad tillgängliga för andra statsändamål. En del av statens lokalbehov torde alltid få tillgodoses genom förhyrning, i all synnerhet då fråga är om kommittéer, kommissioner och andra tillfälliga ändamål och då så kan ske till måttliga hyror på sätt för närvarande bör kunna vara fallet.

Överhuvud anser sig utskottet böra ifrågasätta, huruvida man från riksdagens sida bör räkna med en så stark ytterligare stegring av den statliga förvaltningsverksamheten, att ett särskilt riksdagsinitiativ nu tarvas för att säkerställa det framtida behovet av tjänstelokaler.

Med avstyrkande alltså av motionen hemställer utskottet,

att herr Ernfors' motion I: 131 ej må av riksdagen bifallas.

Stockholm den 9 april 1935.

På statsutskottets vägnar:

ANDERS ANDERSON.

Närvarande: se under utlåtandet nr 80.
